

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра музичного мистецтва

Дипломна робота
магістра

***РОЗВИТОК АНСАМБЛЕВО-ОРКЕСТРОВОГО НАРОДНО-
ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА В УКРАЇНІ***

Виконала:

студентка II курсу, групи ММ1-М18
спеціальності 8.020020401 Музичне мистецтво*

Грінченко Тетяна

Керівник: Боршуляк А.М.,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Рецензент: Маринін І.Г.
кандидат педагогічних наук,
професор

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. Фольклорні традиції та форми колективного музикування України.....	8
1.1. Народно-інструментальне виконавство в системі українського автентичного та професійного інструменталізму	8
1.2. Соціальні функції колективного музикування у фольклорній традиції. Типові різновиди колективного народно-інструментального виконавства та їх етнорегіональні особливості.....	19
РОЗДІЛ 2. Історичні витоки колективного народно-інструментального музикування в Україні.....	29
2.1. Історичні та соціокультурні передумови становлення і розвитку колективного народно-інструментального виконавства в Україні.....	29
2.2. Фахові музично-освітні осередки та їх вплив на професіоналізацію діяльності народно-інструментальних колективів. Професійні та навчальні колективи.....	48
2.3. Формування виконавського репертуару: співпраця з фаховими композиторами та творчість музикантів-практиків для народно-інструментальних колективів.....	70
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86

ВСТУП

Колективне народно-інструментальне виконавство прийшло в Україну з глибини віків, про що свідчать древні літописи. Фрески Софіївського собору вказують на високий рівень музичної культури часів Київської Русі та дають уявлення про колективне музикування, основу якого складали, переважно, струнні інструменти: гудки, гуслі, кобзи. У «Повісті минулих літ» розповідається про різні види ансамблевого музикування, про темброве різнобарв'я стародавнього музичного інструментарію. Саме його функціональне застосування в різних ансамблевих поєднаннях засвідчує про високий рівень музичної культури тих часів розквіту Київської Русі.

За багатовікову історію свого існування народні інструменти багато разів піддавались видозмінам, їх використання часом було заборонене, а виконавці все одно продовжували розвивати мистецтво народного музикування, попри ігнорування або переслідування. Завдяки доступності оволодіння народні інструменти століттями привертали до себе увагу як музикантів-професіоналів, так і аматорів – людей, закоханих у музику. Участь в гуртках і колективах народних інструментів поступово стала не тільки засобом проведення вільного часу, а й сприяла залученню народних мас до музичної культури. Так, отримавши широку популярність, народні інструменти стали виразником кращих музичних традицій українського народу. Саме це і стало запорукою того, що виконання на народних інструментах сьогодні досягло вершин академічної майстерності.

Завдяки просвітницькій спрямованості навчальних закладів та концертних організацій виконавство на вдосконалених народних інструментах, збагатившись за рахунок оригінального репертуару, за досить короткий час еволюціонувало від аматорського до академічного рівня, представленого розвиненими освітніми структурами, науково-методичними та виконавськими школами. Подальший розвиток української культури створює цілий комплекс завдань, основними напрямками яких є відродження, збереження та поширення

народного інструментарію як духовної спадщини нації від далекого минулого – до сьогодення. З кожним роком народне музичне виконавство, зокрема і колективне, набуває широкої популярності.

Проте, незважаючи на виразність доволі різноспрямованих процесів у народно-інструментальному виконавстві, ця сфера творчості належить до найменш досліджених поміж інших інструментально-виконавських сфер; як галузь ансамблево-оркестрового мистецтва – одним з найпроблематичніших феноменів цього прошарку музичної культури, потребуючи створення самостійної теорії із врахуванням загальних принципів функціонування колективного народно-інструментального виконавства, специфіки ансамблевості, характерних ознак жанрово-типологічних рівнів, а також визначенням тенденцій, що виявляють національну характерність на рівні інструментального мислення тощо. Окрім цього, на даному етапі розвитку українського музикознавства актуалізується потреба уточнення знань про еволюцію фольклорно-автентичного, аматорського, самодіяльного, академічного різновидів народно-інструментального колективного виконавства України в контексті загальномузичних.

Історія розвитку колективних форм народно-інструментального музикування окремих регіонів країни належить до малодосліджених напрямів наукового пошуку і спонукає до розробки цієї проблематики, як істотної як на регіональному, так і на загальнонаціональному рівнях. За факту існування значного масиву праць, присвячених тим чи іншим проблемам означеної сфери, дослідники переважно звертаються до часткових проблем, вибіркового теоретичного аналізу тих чи інших жанрів, аспектів виконавської культури тощо (роботи П. Дрозда, М. Хая, С. Грици, Б. Водяного, І.Мацієвського В. Дутчак, І. Фетисів та ін.).

Водночас виявляється недостатність розробок, що вивчали б колективне народно-інструментальне виконавство як комплексне соціокультурне явище (соціально-історичні дослідження з аналізом специфіки становлення і розвитку, особливостей його суспільного функціонування та відтворення традицій

народної культури у той чи інший період). Ці причини у сукупності призвели до певного упередження щодо надбань і досягнень даного виду інструментального виконавства.

Отже, потреба у системному, історико-соціокультурному вивченні становлення і розвитку українського ансамблево-оркестрового народно-інструментального музикування зумовила вибір теми дослідження.

Метою дослідження є концепційне осмислення основних тенденцій розвитку й закономірностей функціонування колективного народно-інструментального виконавства в Україні як унікального мистецького, яке в процесі академізації музичної творчості у сфері народних інструментів зберегло сутнісно національні характерні риси.

Відповідно до мети дослідження були визначені наступні головні **завдання**:

- узагальнити відомості, представлені у матеріалах та наукових працях у контексті означеної тематики і визначити ступінь дослідженості колективного народно-інструментального виконавства в Україні;
- проаналізувати найважливіші тенденції функціональної трансформації народно-інструментальних ансамблів та оркестрів в контексті розвитку українського музичного мистецтва, а також особливості професійної, самодіяльної та автентичної української народно-інструментальної традиції у визначений період;
- дослідити особливості проявів давніх традицій колективного музикування у народно-інструментальному виконавстві в Україні;
- визначити особливості виконавського стилю провідних колективів окремих регіонів стосовно до академічного, самодіяльного та автентичного народно-інструментального музикування України.

Об'єктом дослідження є академічна, самодіяльна та автентична народно-інструментальна ансамблево-оркестрова музична традиція, що розглядається в контексті взаємодії регіональних, загальнонаціональних та міжетнічних тенденцій музичної культури України.

Предмет дослідження – сучасне колективне народно-інструментальне

виконавство в Україні (форми та напрями, провідні колективи та керівники-диригенти, зразки репертуару).

Методологічна база. У дослідженні для розв'язання поставлених завдань використані: аналітичний метод – при вивченні наукової літератури; ретроспективний та структурно-системний – у ході аналізу джерел; історичний – при аналізі особливостей розвитку фахової освіти, традицій виконавства та кристалізації форм професійного та самодіяльного колективного музикування в контексті мистецько-культурного життя України; теоретичний (аналіз, порівняння, наукові описи, датування, статистика, систематизація, особливості структурної організації, узагальнення дослідницьких даних) – у вивченні концептуальних засад творчої діяльності фахових композиторів та митців-практиків; емпіричний – інструментознавчі описи, наукові спостереження, ретроспективне вивчення досвіду виконавців; принцип системності та компаративно-типологічного аналізу – до потреби уточнення й диференціації критеріїв оцінювання фольклорного, самодіяльного та професійного виконавства.

Теоретичне значення дослідження полягає у конкретизації понять, система яких диференційована відповідно до функціональних та соціокультурних аспектів колективного народно-інструментального виконавства.

Матеріали дослідження. Основними джерелами роботи є наукові публікації, що відображають та підтверджують розвиток як автентичних, так і інонаціональних традицій, регіональні народноінструментальні особливості виконавства, фольклорних жанрів (Б. Водяний, П. Дрозда, Б. Мацієвська, Б. Яремко, М. Хай та інші), роботи М. Лисенка, О. Маслова, М. Привалова, Г. Хоткевича, К. Квітки, П. Демуцького, Ф. Колесси, А. Хибінського, В. Шухевича, у яких було зафіксовано й систематизовано величезний унікальний джерельний матеріал щодо українського фольклорного інструментарію, опису традицій інструментального виконавства, народної музичної термінології тощо.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання її положень і висновків у навчальних курсах історії музичної культури, історії та

теорії народно-інструментального виконавства, методики викладання гри на музичних інструментах, ансамблевого та оркестрового класу народних інструментів, музичної педагогіки; у процесі викладання культурологічних, мистецтвознавчих та музичних дисциплін в мистецьких навчальних закладах.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри музичного мистецтва та звітних наукових конференціях студентів і магістрантів Камя'нець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Структура роботи. Магістерська робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ.

Народно-інструментальне колективне виконавство в Україні виявляє виразні тенденції до мистецького самооновлення, стильового і жанрового збагачення. Його стилістична гнучкість зумовлена наявністю потужної основи – самобутніми пластами українського фольклору і оригінальністю мислення, як композиторів, які працюють у цій галузі, так і виконавців.

1. В ході дослідження колективного народно-інструментального виконавства здійснена спроба узагальнення різноманітних фактологічних даних з друкованих першоджерел, мемуарної літератури, досліджень і публікацій з історії культури українського народу, що поєднують у собі велику кількість матеріалу, що досі не включалося до кола наукового аналізу.
2. В межах роботи конкретизовано термінологічно-поняттєвий апарат згідно з соціально-мистецькими функціями сучасного колективного народно-інструментального мистецтва регіону, зокрема, відповідно до напрацювань наукових досліджень провідних фахівців фольклорного інструментального музикування узагальнено дефініції: «фольклорне музикування», «народний інструментарій», «загальнонаціональні регіональні народні музичні інструменти», «колективне інструментальне музикування».
3. Узагальнено позиціонування понять самодіяльного та аматорського напрямів колективного музикування, сформовано їх визначення, згідно яких здійснено подальший розгляд проблеми. Визначено домінуючий специфічно-регіональний інструментарій України, а також класифіковані їх соціальні функції та форми.
4. Радянський період (другої половини ХХ ст. – 1990-ті рр.) характеризується виникненням численних капел бандуристів, ансамблів та оркестрів андреевського та орловського типу при виробничих клубах, будинках, центрах народної творчості, навчальних колективів, та формування на їх основі провідних професійних мистецьких формацій.

5. На основі дослідження констатуємо, що фольклорні колективи автентичного спрямування, в умовах сучасного урбанізованого суспільства та з позицій історико-політичних процесів, сприяють збереженню та передачі виконавської практики народно-інструментальної традиції колективного музикування, постають хранителями, виконавцями і популяризаторами фольклорного репертуару та виступають носіями глибинних виконавських традицій, техніки гри, способів ансамблювання, методів розвитку музичного матеріалу, виготовлення автентичного майстрового інструментарію.
6. Функції аматорських колективів полягають, насамперед, у самостійній концертній діяльності, участі у синтетичних формах творчості у складі хорових, хореографічних, театральних колективів чи творчих проєктів, масовому залученні талановитих, музично обдарованих учасників до виконавської практики (як на конструктивно вдосконалених так і на автентичних майстрових інструментах), яка базується на багатому фольклорному матеріалі та популярно-демократичних оригінальних творах композиторів-практиків, нерідко учасників чи керівників колективів та професійних митців, призначених для найширшого слухача. В свою чергу, професійні колективи спеціалізуються на виконанні репертуару найвищої складності орієнтованого на конструктивно-вдосконалений інструментарій та високу академічну фахову виконавсько-технічну підготовку.

У ході дослідження проаналізовано найважливіші тенденції функціональної трансформації народно-інструментальних колективів в контексті розвитку українського музичного мистецтва, а також особливості професійної, самодіяльної та автентичної української народно-інструментальної традиції. Здійснено огляд виконавських складів народно-інструментальних ансамблів автентичного, самодіяльного, аматорського та професійного напрямів та класифіковано їх основні типи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України. Київ, 2005. 104 с.
2. Актуальні проблеми відродження та розвитку академічного народно-інструментального мистецтва в Україні. Київ, 1995. 100 с.
3. Актуальні проблеми розвитку академічного народно-інструментального мистецтва. Київ, 1998. 98 с.
4. Антонович М. Дмитро Котко в Малій Духовній семінарії у Львові : ред.- упоряд. С. Стельмашук. Дрогобич: Відродження, 2000. С. 64-72.
5. Архімович Л., Гордійчук М., Лисенко М. Київ, 1992. 348 с.
6. Бабич М. Інструментальна музика Рівненського Полісся : Етнокультурна спадщина Рівненського Полісся. Вип. II. Рівне, 2002. С. 89-94.
7. Баран Т. М. Концертні цимбали: історико-теоретичний та методологічно-виконавський підходи : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17. 00. 03. Київ, 2003. 197 с.
8. Баран Т. М. Світ цимбалів. Львів : Світ, 1999. 88 с.
9. Безугла Р. І. "Музичний інструмент" в культурному контексті (трансформація функцій, еволюція типу музичної творчості) на прикладі баянного мистецтва. Питання культурології. Київ : КНУКіМ, 2003. Вип. 19. С. 167-179.
10. Бенч-Шокало О. Український хоровий спів : Актуалізація звичаєвої традиції: навч. Посіб. Київ : Ред. ж-лу "Український Світ", 2002. 433 с.
11. Березин Б. Косолапов С. Художественное творчество масс – важная часть духовной культуры общества. Коммунист. 1973. № 17. С. 80.
12. Белікова В. Музичне виконавство та інтеграційні процеси в суспільстві. Культуротворча парадигма українського націєтворення. Івано-Франківськ, 2006. С. 52-61.
13. Бобинський Я. Трансформація церковних колядок під впливом народно-

- пісенної традиції. Традиційна музика Карпат : християнські звичаї та обряди. Івано-Франківськ, 2000. С. 43-51.
14. Богданова О. В. Лірницька традиція в контексті української духовної культури: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2002. 20 с.
 15. Бойчук В. Ой, музики файно грають. Закарпатська Гуцульщина. Нариси про народну творчість Рахівщини. укл. Шип А. М. Ужгород, 1993. С. 26-28.
 16. Бортник Є. Струнний інструментарій Слобідської України в минулому і сучасному. Музична Харківщина. Харків, 1992. С. 191-206.
 17. Бугаєвич І., Вітенко О. Капела бандуристів “Карпати”. ред. упоряд. С. Стельмашук. Дрогобич: Відродження, 2000. С. 88-89.
 18. Булик З., Дем’ян Г. Народні музичні інструменти. Бойківщина. Київ, 1983. С. 265-269.
 19. Бурак М. Традиційне і сучасне в практиці самодіяльних інструментальних колективів Буковини. НТЕ. 1979. № 2. С. 68-72.
 20. Власов В. Оригінальний репертуар оркестру народних інструментів як фактор визначення специфіки жанру. Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України. Київ, 2005. С. 92-96.
 21. Водяний Б. О. Народна інструментальна музика Західного Поділля : проблема еволюції традиційних форм музикування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво”. Львів, 1994. 24 с.
 22. Водяний Б. О. Еволюція складу традиційних інструментальних ансамблів Західного Поділля. Львів, 1991. С. 45-47.
 23. Водяний Б. О. Народна інструментальна музика Західного Поділля: проблема еволюції традиційних форм музикування : дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. “Музичне мистецтво”. Київ, 1994. 238 с.
 24. Водяний Б. О. Народні музичні інструменти в традиційній культурі

- Західного Поділля. Тернопіль, 2001. С. 65-66.
25. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис: в 2-х т. Київ : МВП "Оберіг", Т. 2. 1991. 448 с.
 26. Гамкало І., Гуцал В., Фартушна С., Інструментальна музика. Музика. 1977. № 3. С. 1-3.
 27. Гарасимчук Р. Художня самодіяльність Львівської області. Матеріали з етнографії та мистецтвознавства. Київ: Вид-во АН УРСР, 1959. С. 122-129.
 28. Горбатюк О. Фольклорно-етнографічні ансамблі музика. Музика. 1977. (№ 3). 3 с.
 29. Гордельянов І., Давидов М., Дрогобицьке музичне училище ім. В. Барвінського. Історія виконавства на народних інструментах (українська академічна школа) : підручник для вищих та сер. муз. навч. закладів. Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 2005. С. 357-360.
 30. Гордійчук М., Якименко Н. Народні інструменти. ІУМ. Т. 1. С. 99-109.
 31. Гошовский В. И. У истоков народной музыки славян: Очерки по музыкальному славяноведению. Москва, 1971. 304 с.
 32. Грица С. Й. Вступ до збірки. Украинские народные. Москва, 1986. 128 с.
 33. Грица С. Й. Ендогенна природа фольклору. Філософська і соціологічна думка. 1994. (№ 7-8). С. 62-80.
 34. Грица С. Й. Зв'язок української епічної традиції з давньоруською. Трансмісія фольклорної традиції. Тернопіль, 2002. С.101-120.
 35. Грица С. Й. Категорія парадигми у вивченні варіаційної специфіки фольклору. Трансмісія фольклорної традиції. Тернопіль, 2002. С. 40-51.
 36. Грица С. Й. Музичний фольклор з погляду етногенезу. Трансмісія фольклорної традиції. Тернопіль, 2002. С. 32-51.
 37. Грінченко М. Українська народна інструментальна музика. Вибране. Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1959. С. 55-103.

38. Гуляєва Н. Деякі проблеми вивчення пастівницької інструментальної культури Закарпаття (на прикладі інструментарію групи аерофонів). Молоді музикознавці України. Київ, 2005. С. 127-135.
39. Гуменюк А. І. Народне хореографічне мистецтво України. Київ : АН УРСР, 1963. 236 с.
40. Гуменюк А. І. Українські народні музичні інструменти. Київ : Наукова думка, 1967. 244 с.
41. Гуменюк А. І. Як організувати оркестр українських народних інструментів. Соціалістична культура. 1958. (№ 2). С. 40-41.
42. Гусак Р. Д. Весільні інструментальні капели Подільського Придністров'я. Джерела формування традиції. Київ, 1995. С. 108-115.
43. Гусак Р. Д. Весільні інструментальні капели Подільського Придністров'я: джерела формування традиції. Збірник наукових та науково-методичних праць кафедри фольклору та етнографії. Київ, 1995. С. 108-115.
44. Гусак Р. Д. Традиційна весільна інструментальна музика Поділля. Всеукраїнська науково-теоретична конференція [“Проблеми розвитку художньої культури”]. Київ, 1994. С. 202-204.
45. Гуцал В. О. Грає оркестр українських народних інструментів. Київ : Мистецтво, 1978. 168 с.
46. Давидов М. А. Київська академічна школа академічного народноінструментального мистецтва. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1998. 223 с.
47. Давидов М. А. Народно-інструментальна культура України (здобутки та проблеми). Проблеми етномузикології. Київ, 2004. Вип. 2. С. 74-79.
48. Давидов М. А. Проблеми розвитку академічного народноінструментального мистецтва в Україні. Київ, 1998.
49. Давидов М. А. Тенденції розвитку народно-інструментального мистецтва. Музика. 1981. (№ 5). С. 24-25.
50. Давидов М.А. Народні музичні інструменти України в період

- національного відродження. Проблеми розвитку академічного народно-інструментального мистецтва в Україні. Київ, 1998.
51. Давидов М. А. Українське струнно–щипкове академічне мистецтво: функціонування, проблеми збереження і розвитку. Музикознавчі студії : зб. Статей. Вінниця, 2006. Вип. 11. С. 50–58.
 52. Дейнега В. До проблеми українського народно-оркестрового виконавства. Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України. Київ : Національна музична академія ім. П. І. Чайковського, 2005. С. 27-35.
 53. Дейнега В. Музичний інструментарій як показник специфіки оркестру народних інструментів. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : зб. ст. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2002. Вип. 8. С. 119–129.
 54. Дика Н.О. Камерно–інструментальний ансамбль в Україні: творчість і виконавство (60-80 рр.) : автореф. дис. ... канд. Мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво”. Київ, 2001. 19 с.
 55. Димченко С., Марков С. Оркестр народний. А музика?. Музика. 1987. (№ 4). С. 23-24.
 56. Дмитро Котко та його хори: статті, рецензії, спогади, документи. ред. упоряд. С. Стельмашук. Дрогобич : Відродження, 2000. 336 с.
 57. Дорогих Л. Аматорське мистецтво як історико-культурне явище (на матеріалах України другої половини ХІХ ст.): автореф. Дис. ... канд. історичних наук. Київ, 1998. 18 с.
 58. Дорогих Л. Аматорське мистецтво як феномен культури. Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова: Соціально-гуманітарні дисципліни: Актуальні проблеми сучасної культурології. Київ, 1998. С 44- 47.
 59. Дrajниця Л. Джерела музикування. Музика. 1983. (№ 6). С. 20-21.
 60. Дрозда П.В. Концертно-виконавська діяльність оркестру “Аркан” в контексті розвитку українського народно-інструментального мистецтва. Культуротворча парадигма українського націєтворення : збірник

- наукових статей. Івано-Франківськ : Гостинець, 2006. С. 192-199.
61. Дрозда П. В. Деякі особливості фольклорної інструментальної традиції Західної України у першій третині ХХ ст. Студії музикознавчі. Київ : ІМФЕ, 2008. (№ 2). С. 65-67.
 62. Дрозда П. В. До проблеми сучасного стану народно-інструментального колективного музикування. Теорія і практика матеріально-художньої культури : збірник матеріалів. Харків : ХДАДМ, 2006. 88 с.
 63. Дутчак В. Г. З історії бандурного мистецтва на Прикарпатті. “Без пісень нема життя” До 40-річчя ПНУ ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2006. С. 57-62.
 64. Дутчак В. Г. Розвиток професійних засад бандурного мистецтва 1970–1990 років. Творчість і виконавство: дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” Київ, 1996. 24 с.
 65. Душний А.І. Композиторська спадщина Анатолія Онуфрієнка. Творчість композиторів України для народних інструментів: зб. матеріалів міжнародної науково–практичної конференції. Дрогобич : Посвіт, 2006. С. 41 – 45.
 66. Іваницький А. І. Українська музична фольклористика. Київ : Заповіт, 1997. 392 с.
 67. Іваницький А. І. Українська народна музична творчість. Київ : Музична Україна, 1990. 336 с.
 68. Іваницький А. І. Українське етноінструментознавство в другій половині ХХ століття. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [Актуальні нарядки відродження та розвитку народно-інструментального мистецтва України]. Київ, 1995. С. 26-28.
 69. Іванов Є. Академічне баянно-акордеонне мистецтво на Україні (історичний аспект): автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17. 00. 02. Київ, 1995. 17 с.
 70. Іванов П. І. Оркестр українських народних інструментів. Київ : Музична Україна, 1981. 110 с.

71. Ільченко О. О. Народне оркестрове виконавство: аматорство і проблеми художності. Київ. держ. ін-т культури, 1994. 115 с.
72. Ільченко О.О. Художні основи аматорського народно-оркестрового виконавства: дис. ... канд. доктора мистецтвознавства. Київ, 1996. 389 с.
73. Інструментальна музика [упорядк., вст. ст. та прим. А. Гуменюка]. Київ, 1972. 488 с.
74. Історія виконавства на народних інструментах: (Українська академічна школа): підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв. I-IV рівні акредитації. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. 418 с.
75. Квитка К.К. К изучению украинской народной инструментальной музыки. Москва, 1973. Т. 2. С. 251-278.
76. Кисіль В. Інструментальний фольклор Херсонщини. Скрипаль Микола Славич. Херсон: Обласний центр відродження національної культури, лабораторія по вивченню регіонального історико-культурного типу, ХДПІ ім. Крупської, 1994. 31 с.
77. Кияновська Л.О. Лицар бандури. До 80-річчя Василя Герасименка. Львів : ТеРус, 2007. 60 с.
78. Клим Л. Чарівна сопілка, скрипка та цимбали так іще ніколи весело не грали! Верховинські вісті: народний часопис Верховинського району. № 49 (6684). 2008. С. 1, 7-9.
79. Коблова Г. Молоді сопілкарі Ровенщини. Музика. 1983. (№ 6). С. 21-22.
80. Ковальчук Д. Кобзарство в церковно-релігійній традиції українського народу. Проблеми педагогіки мистецтва. Серія: Кобзарське мистецтво : зб. статей: Вип. 2. Ялта : РВВ РВНЗ КГУ, 2007. С. 76-79.
81. Колесса Ф. Музикознавчі праці. Київ, 1970. 592 с.
82. Коломийки. упоряд., передм. і прим. Н. С. Шумада; Нот. матеріал упоряд. З. М. Василенко. Київ : Радянський письменник, 1969. 604 с.
83. Комаренко В. А. Український оркестр народних інструментів. Досвід роботи з самодіяльним українським оркестром народних інструментів

- села Наталине, Красноградського району Харківської області. Київ : Держвидав. образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1960. 82 с.
84. Котюк Б. Музиканти весільних капел космацької традиції. Друга конференція дослідників народної музики червоно руських (галицько-водимирських) земель: Польові дослідження. ред. упоряд. Б. С. Луканюк. Львів : Вид, 1991. С. 28-39.
85. Кравець М. Вклад В. О. Шухевича у вивчення культури і побуту карпатського населення. Культура і побут населення Українських Карпат. Ужгород, 1973. С. 122-126.
86. Кужелєв Д.О. Художні тенденції розвитку академічного баянного виконавства у другій половині ХХ ст.: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.01. Дмитро Олександрович Кужелєв. Київ, 2002. 204 с.
87. Кужелєв Д.О. Художні тенденції розвитку академічного баянного виконавства у другій половині ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.01. Київ, 2002. 20 с.
88. Культура і побут населення Українських Карпат. Ужгород, 1973. С. 60-65.
89. Кушлик Л. М. Народні музичні інструменти в календарних обрядах на Гуцульщині. Традиційна музика Карпат: Християнські звичаї та обряди. До 2000-річчя Різдва Христового. Івано-Франківськ : Львів, 2000. С. 54-60.
90. Кушлик Л. М. Новознайдені музичні інструменти на Бойківщині. Традиційна народна музична культура Бойківщини : зб. ст. і матеріалів. Дрогобич : Науково-культурологічне товариство "Бойківщина", 1996. Вип. II. С. 41-46.
91. Кушлик Л. М. Українські народні музичні інструменти в театральних формах народно-музичної творчості. Музика та дія в традиційному фольклорі. Львів, 2001. С. 87-93.
92. Кушпет В. Г. Самовчитель гри на старосвітських музичних інструментах. Кобза О. Вересая, бандура Г. Ткаченка, торбан Ф.

- Відорга. Київ, 1997. 148 с.
93. Кушпет В. Г. Старцівство: мандрівні старці-музиканти в Україні (XIX – поч. XX ст.) : Наукове видання. В. Г. Кушпет. Київ : Темпора, 2007. 592 с.
 94. Лисенко М. В. Про народну пісню і про народність в музиці. Київ : Мистецтво, 1955. 68 с.
 95. Лисенко М. В. Народні музичні інструменти на Україні. Київ : Мистецтво, 1955. 64 с.
 96. Лисенко-Дністровський М. Цимбали. Народна творчість та етнографія. 1968. (№ 5). С. 54-55.
 97. Лысенко М. В. Пути формирования и развития ансамблей и оркестров народных инструментов на Украине : автореф. дис. ... канд. искусствоведения : спец. 17. 00. 03. Ленинград, 1977. 11 с.
 98. Лісняк І. Функції бандури у камерних ансамблях мішаного складу (культурознавчий аспект). Наук. записки. Тернопіль, 2006. № 1 (16). С. 49-55.
 99. Лошков Ю. І. “Симфонізація” оркестрів народних інструментів – минуле та сучасність. Пошуки взаємодії сучасної педагогіки, мистецтва та освіти. Київ, 1997. С. 37-42.
 100. Лошков Ю. І. Оркестр народних інструментів як засіб культурнопросвітньої діяльності. Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України. Київ, 2005. С. 14-27.
 101. Лошков Ю.І. Творчість В.А.Комаренка і народноінструментальне виконавство у Слобідській Україні (перша половина XX століття) : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.01. Харків, 2000. 205 с.
 102. Луканюк Б. С. Інструментальна музика єврейського весілля на Гуцульщині. Родовід. 1995. Ч. 11. С. 15-19.
 103. Людкевич С. П. Виступ хору Котка. Діло. 1937. Ч. 272.
 104. Людкевич С. П. Рефлексії з нагоди “фестивалю трубних оркестрів”

- у Львові”. Діло. 1937. Ч. 302. Львів : М. Коць, 1999. Т. 1. С. 385-388.
105. Ляшенко І. Ф. Музична україністика в світлі сучасної культурної політики: аспекти гуманізації та гуманітаризації національної освіти. Українське музикознавство : наук. методичний зб. Київ : НМАУ ім. П.І.Чайковського, 1998. Вип. 28. С. 3-8.
106. Мазепа Л. З. Документальні пам'ятки про Музичне братство у Львові XVI- XVII ст. Записки Наукового Товариства ім. Т. Г. Шевченка : Праці музикознавчої комісії. Львів, 1993. Т. ССХХVI. С. 199- 222.
107. Мазепа Л. З. Шлях до музичної Академії у Львові. у 2 т. Львів : СПОЛОМ, 2003. Т. 1. 288 с.
108. Маркович Г. Актуальний посібник (Відгук на монографію-бірник Михайла Хая “Музика Бойківщини”. Київ, 2002). Традиційна народна музична культура Бойківщини. Львів, 2003. С. 135-139.
109. Марцинковський С. Л. Концертна практика: проблеми і розвиток. Музика. 1980. С. 19.
110. Марцинковський С. Л. Яким бути оркестрові?. Музика. 1982. (№ 2). С. 13-14.
111. Мацієвська В. І. Музичні релікти Гуцульщини. Український світ. Релікти культури: універсальний ілюстрований журнал. 1995. Липень-грудень. 7-12 (Ч. 11). С. 44 – 45.
112. Мацеевская В. И. Исполнительское искусство гуцульских скрипачей: автореф. дис. ... доктора искусствоведения : спец. 17. 00. 03. СПб., 2003. 24 с.
113. Мацеевский И. В. Народный музыкальный инструмент и методология его исследования. Актуальные проблемы современной фольклористики. сост. В. Б. Гусев. Ленинград : Музыка, 1980. С. 143-170.
114. Мацеевский И. В. Органофонические экспедиции на Карпаты. Актуальные проблемы современной фольклористики. сост. В. Б. Гусев. Ленинград : Музыка, 1980. С. 217.

115. Мацеевский И. В. Музыкальные инструменты. Народное музыкальное творчество. Ч. II. СПб., 2005. С. 300–344.
116. Мацеевский И. В. Народная инструментальная музыка как феномен традиционной культуры: дис. ... доктора иск.-ведения: 17. 00 03. Львів, 1990. 338 с.
117. Мацієвський І. В. “Троїста музика” (до питання про традиційні інструментальні ансамблі). Ігри й співголосся. Контонація. Тернопіль : АСТОН, 2002. С. 95-111.
118. Мацієвський І. В. Музичні інструменти бойківської діаспори на Нижньому Придністров'ї. Традиційна народна музична культура Бойківщини. Дрогобич, 1996. Вип. 2. С. 63-73.
119. Мацієвський І. В. До проблеми ідентифікації українських народних інструментів. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 1995. С. 51 – 54.
120. Мацієвський І. В. Жанрові угруповання української традиційної інструментальної музики. Львів, 2000. 26 с.
121. Мацієвський І.В. Музичні інструменти Гуцульщини Київ, 1990.
122. Медведик П. Діячі музичної культури (Матеріали до біобібліографічного словника). Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Праці музикознавчої комісії. Львів : НТШ, 1993. Т. ССХХVI. С. 370-456.
123. Мішалов В. “Музичні інструменти українського народу” Гната Хоткевича. Музичні інструменти українського народу. Харків : Б.в., 1922. С.5-9.
124. Морозевич Н. Сучасне бандурне мистецтво: ідейно-художні та музично-виражальні засади. Наук. записки. Серія: Мистецтвознавство. Тернопіль, 2006. № 1 (16). С. 75-79.
125. Музичний фольклор з Полісся у записах: Ф. Колесси та К. Мошинського. упор., вст. ст. прим., перекл. з польськ. С. Й. Грици. Київ : Музична Україна, 1995. 418 с.

126. Музично-теоретична україністика. Проблеми етномузикології. Вип. 1. Київ, 2002. С. 9.
127. Нещотна А. М. Під срібні звуки бандур. Соціалістична культура. 1972. (№ 12). С. 9.
128. Новикова Л. До питання про пізні нашарування в фольклорі Слобідської України. Родовід. 1995. Ч. 11. С. 82–87.
129. Новикова Л. Про історичну динаміку жанрового ряду слобожанського фольклору ХХ сторіччя. Проблеми етномузикології. Вип. 2. Київ, 2004. С. 284–293.
130. Нолл В. Старі сільські музиканти на Україні. Родовід. 1990. Ч. 1. С. 37-41.
131. Носов Л. Миколаївський обласний самодіяльний оркестр народних інструментів. Київ, 1959. 36 с.
132. Олексієнко О. Творчість Миколи Дремлюги і становлення бандурного репертуару : дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2003. 183с.
133. Осадча В. Гнат Хоткевич і форми побутування традиційного інструментального виконавства на Харківщині. Дивосвіт Гната Хоткевича. Харків, 1988. С. 133-140.
134. Панасюк І. Київська школа професійно-академічного бандурництва. Творча діяльність її фундатора С. В. Баштана: дис. ... канд. Мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2005.
135. Панасюк І. Переплелись роки й бандури струни (Сергій Васильович Баштан – кобзар нової доби). Київ : ЛК Мейкер, 2002. 132 с.
136. Пасічняк Л. М. Академічне народно-інструментальне ансамблеве мистецтво України ХХ ст.: Історико-виконавський аспект: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03. Львів, 2007. 17 с.
137. Пасічняк Л.М. Розвиток ансамблевого баянно-акордеонного виконавства в Україні. Науковий вісник НМАУ. Київ, 2004. Вип. 40. С.162-171.

138. Пасічняк Л.М. Особливості формування репертуарних тенденцій академічних народно-інструментальних ансамблів в Україні. Феномен школи в музично-виконавському мистецтві. Київ, 2005. С. 63–65.
139. Пеліна Г. Трембітальні сигнали Закарпатської Гуцульщини. Молоді музикознавці України. Київ, 2005. С. 35–37.
140. Посікіра Л.К. Оркестри народних інструментів у Львівській державній музичній академії ім. М.В.Лисенка. Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України. Київ, 2005. С. 61–66.
141. Правдюк О. Республіканський конкурс “Троїсті музики”. НТЕ. 1971. № 2. С. 109.
142. Правдюк О. Українська музична фольклористика. Київ, 1978. 328 с.
143. Правдюк О. Художня самодіяльність Української РСР у її зв'язках з фольклором і професіональним мистецтвом. НТЕ. 1976. (№ 5). С. 9-18.
144. Редько М. Троїсті музики молодіють. Музика. 1974. (№ 3). С.12.
145. Сабан Л. “Дудки” на Гуцульщині. Матеріали VI конференції дослідників народної музики. Львів, 1995. С. 43-53.
146. Сабан Л. Тарахкальця “невідомого автора” з Бойківщини. Традиційна народна музична культура Бойківщини. Львів, 1996. С. 34-37.
147. Сидоренко В. Збірка “Гітара № 16” М. Вербицького в контексті становлення жанрів камерної музики в Галичині. Науковий вісник НМАУ ім. Чайковського. Музичне виконавство. Вип. 40. Київ, 2004. С. 171-180.
148. Сідлецька Т.І. Еволюційні процеси складу українського оркестру народних інструментів. Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України. Київ, 2005. С.87–92.
149. Сідлецька Т.І. Культурно-історична еволюція українського оркестру народних інструментів: автореф.дис. ... канд. Мистецтвознавства:

- 17.00.01. Київ, 2007. 20 с.
150. Скопцова О.М. Наукове осмислення українського народнопісенного виконавства/ Культура і мистецтві у сучасному світі: Наукові записки КНУКіМ. Вип. 6 Київський національний університет. Київ, 2005. С. 233–239.
151. Скопцова О.М. Народне багатоголосся як стильова ознака фольклорного виконавства. Вісник КНУКіМ : зб. наук. праць. Вип. 12. Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2005. С. 133–139. (Серія “Мистецтвознавство”).
152. Скопцова О.М. Становлення та особливості розвитку народного хорового виконавства в Україні кінець XIX – XX століття: дис.. ... канд. мистецтвознавства 17.00.01. Київ, 2005. 178 с.
153. Сташевський А. Нариси з історії української музики для баяна : навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів мистецтв і освіти. Луганськ : Поліграфресурс, 2006. 152с.
154. Стегней В. Ужгородське училище імені Д. Є.Задора. Історія виконавства на народних інструментах (українська академічна школа): підручник для вищих та сер. муз. навч. закладів. Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 2005. С. 395-397.
155. Стельмащук С. Гуцульський ансамбль пісні і танцю. Дмитро Котко та його хори: статті, рецензії, спогади, 203 документи / ред.-упор. Дрогобич : Відродження, 2000. С. 85-88.
156. Стельмащук С. Троїста музика та її виконавці у Західному Поділлі. Традиційна народна музична культура Західного Поділля. – Тернопіль, 2001. С. 67-72.
157. Стрингалюк М. З історії бандурного мистецтва на Прикарпатті. С. 57-62.
158. Супрун Н. Гнат Хоткевич – музикант: музично-теоретичне дослідження. Рівне, 1997. 267 с.
159. Супрун Н. Музично-організаторська діяльність Гната Хоткевича в

- Харкові. Музична Харківщина. Харків, 1992. С. 124- 138.
160. Тафічук С. З народного джерела. Зоря Рахівщини. 1997. 25 вересня. С. 2.
161. Тимофійв М. Музичні інструменти Гуцульщини: група самозвучних. Музика Галичини. *Musica Galiciana*. Львів: СПОЛОМ, 1999. Т. II. С.209-235.
162. Тринчук В. Аналіз репертуару скрипалів Рівненського Полісся. Етнокультурна спадщина Рівненського Полісся. Вип. IV. С. 140–166.
163. Трофимчук О. Репертуар оркестру народних інструментів в Україні 70–80-х років ХХ ст. Традиція і національнокультурний поступ. Харків, 2005. С. 186–195.
164. Трофимчук О. Сучасні тенденції гуртових форм народноінструментального музикування в Україні. Традиція і національно-культурний поступ. Харків, 2005. С. 178–185.
165. Трофимчук О. Темброва еволюція в українській народнооркестровій музиці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: 17.00.03 “Музичне мистецтво”. Київ, 2007. 20 с.
166. Украинские народные наигрыши. сост. В. Гуцал, вст. ст. С.Грицы. Москва, 1986. 128 с.
167. Українська інструментальна музика усної традиції. Записав, зібрав і відредагував Михайло Хай. Київ, 2007. Рукопис. 259 с.
168. Федун І. Коломийки в репертуарі бойківського скрипаля Кузьми Воробця. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. Вип. 31. Львів, 203. С. 233-246.
169. Федун І. Монографія про музику Бойківщини. Львів, 20
170. Фетисов І. До питання напливовості в інструментальному фольклорі Західного Поділля та Волині. Народна музика Волині. Кременець, 1998. С. 47-52.
171. Фільц Б. Музичні цехи на Україні (XVI – XIX ст.). Українське музикознавство. Київ, 1967. Вип. 17. С. 33-45.

172. Хай М. Й. Лірницька практика в Українських Карпатах і на Передкарпатті. Спроба наукової реконструкції виконавських рудиментів традиції. Шостий Міжнародний конгрес українців. Кн. 2. Мистецтвознавство. Донецьк, 2005. С. 93–104.
173. Хай М. Й. Бойківський скрипаль. Музика. 1983. № 6. С.22-23.
174. Хай М. Й. Бойківські танки козацької групи. (Спроба структурного аналізу). Музичний фольклор в системі навчання та виховання молоді. Тернопіль, 2000. С. 56-68.
175. Хай М. Й. Весільно-обрядова інструментальна музика українців. Етнокультурна спадщина Полісся. Вип. VII. Рівне, 2006. С. 92 – 131.
176. Хай М. Й. Інструментальна музика. Барви. Український традиційний фольклор. AVE-004-CD EXTRA. Мультимедійна частина. Арт- Екзистенція УЕЛФ. Київ, 2001.
177. Хай М. Й. Музично-інструментальна культура українців (фольклорна традиція). Київ ; Дрогобич, 544 с.
178. Хай М. Й. Традиційна інструментальна музика українців. Жанрова класифікація й сучасні жанрово-стильові трансформації. Проблеми етномузикології. Вип. 2. Київ, 2004. С. 92- 109.
179. Хай М. Й. Традиційний музичний інструментарій Полісся (до питання примітиву в музиці). Родовід. Ч. 16. С. 104- 113.
180. Хай М. Й. Український музичний фольклор і фольклористика за десять років Незалежності: стан збереженості і досліджень. Бойківщина. Т. 2. Дрогобич. Трускавець, 2004. С. 316 – 319.
181. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. Харків : ДВУ, 1930. Репринтне видання ІВК “Балаклійщина”, 2002. 288 с.
182. Хоткевич И. Несколько слов об украинских бандуристах и лирниках. Этнографическое обозрение. 1903. №2. С.24.
183. Черкаський Л. М. Українські народні музичні інструменти. Київ : Техніка, 2003. 264 с. [Серія: Народні джерела].
184. Черкаський Л. М. Унікальна збірка українських народних

- інструментів. Народна творчість та етнографія. 2003. № 3. С. 67-74. 351.
185. Чортківське педагогічне училище імені Олександра Барвінського / відпов. за вип. : Б. Гречин, І. Коцюк, О. Войтович та ін. Чортків, 2003. 40 с.
186. Шостак В. Типи народно-інструментальних ансамблів в Закарпатті Львів, 1990. С. 29-30.
187. Шостак В. Народні музичні інструменти населення Закарпаття. науковий збірн. Закарпатського краєзнавчого музею. Вип 1. Ужгород, 1995. С. 151-163.
188. Шрамко І. Українські народні музичні інструменти. Памятки України. Ч. 1. Київ, 1989. С. 23-28.
189. Яремко Б. І. Етноінструментознавство. Рівне, 2003. 188 с.
190. Яремко Б. І. Музичні інструменти Гуцульщини. Народна творчість та енографія. 1986. № 5. С. 52-59.
191. Яремко Б. І. Музичні інструменти традиційних народних ансамблів Бойківщини (за даними польових досліджень 1980-1999 рр). Фольклористичні візії. Тернопіль, 2001. С.5-14.
192. Яремко Б. І. Народні музичні інструменти. Гуцульщина. Історико-етногр. дослідження. Київ, 1987. С. 346-353.
193. Яремко Б. І. Роль виконавства у формуванні музичної традиції (на матеріалі української сопілкової музики Прикарпаття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства. Київ, 1995. 24 с.
194. Ярмола В. Скрипкова музика у фольклорній традиції Рівненського Полісся. Етнокультурна спадщина Рівненського Полісся. Вип. III. С. 100-120.